Actieblad

SEPTEMBER 1986
97STE JAARGANG, NR. 3

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALTERNATIEVE BEHANDELWIJZEN: ZIJN ZE DE MOEITE VAN KRITISCHE BESTUDERING WAARD?

door C.N.M. Renckens

In het begin van de zeventiger jaren werd bij toeval ontdekt dat op het Chinese platteland frequent onvruchtbaarheid bestond bij mannen, werkzaam op de katoenplantages. Chinese artsen stelden vast dat de onvruchtbaarheid gevolg was van de verwerking van ruwe katoenzaad-olie in het voedsel. Deze olie bevatte dus kennelijk een stof die bij mannen een reversibele vorm van onvruchtbaarheid kon bewerkstelligen. De interesse voor deze stof bleek al snel zeer groot. De stof werd farmacologisch gezuiverd, kreeg een naam, gossypol, en in talrijke centra werden experimenten, op proefdieren en mensen, gestart naar de werkzaamheid en de bijwerkingen van deze stof.

Na ruim tien jaar research is geleidelijk aan een redelijk beeld ontstaan van het werkingsspectrum van dit middel. Het bewerkstelligt bij dagelijkse inname bij alle mannen een zgn. azoöspermie (geen zaadcellen meer in de zaadvloeistof). De bijwerkingen vallen mee: naast klachten over moeheid en soms vermindering van de geslachtsdrift, treden toch bij ongeveer tien procent van de gebruikers veranderingen in de mineraalstofwisseling in het bloed op. Ernstiger is dat niet bij alle mannen de vruchtbaarheid terugkeert na stoppen van het gebruik! De verwachting bij deskundigen is thans dat de stof in het Westen niet zal worden toegelaten als alternatief voor de reeds beschikbare en veiliger anticonceptie-methoden.

Wat leert ons de Gossypol-affaire?

Waarom deze geschiedenis hier zo uitvoerig geschetst? Wel, deze gossypol-affaire is hierom zo interessant, omdat zij overtuigend demonstreert dat de geneeskunde, net als vroeger trouwens, de bereidheid heeft om nieuwe zaken die zich aandienen, kritisch en serieus te onderzoeken. Het steeds weer aangedragen argument van alterneuten en kwakzalvers: dat het bewijs van de werkzaamheid (van hun methoden) dan wel niet geleverd moge zijn, maar dat dat komt omdat de officiële geneeskunde een afkeer heeft van on-orthodoxe methoden en produkten lijkt evident door de gang van zaken rond bijv. gossypol te worden ontkracht.

De klaagzang "Als er maar wat geld zou worden gestoken in onderzoek naar de werking van bijv. homeopathische producten of van bepaalde diëten, dan zouden de bewijzen heus wel snel geleverd worden" wordt volkomen ten onrechte keer op keer gezongen. Gossypol zal het waarschijnlijk niet halen, maar heeft fraai gedemonstreerd hoe grif de moderne geneeskunde ingaat op nieuwe dingen die er maar de schijn van hebben tot een bruikbare methode te kunnen uitgroeien. Hier spelen niet alleen edele motieven een rol ("de mensheid dienen"), maar ook commerciële factoren dwingen met name de geneesmiddelenindustrie tot een omnivoor absorptievermogen waarbij geen enkel produkt wordt uitgesloten.

De omzet in de anticonseptiepil beloopt miljarden guldens per jaar en vertegenwoordigt daarmee een enorm commercieel belang, zodat elk reëel alternatief alleen al om zuiver kapitalistische redenen alle aandacht zal krijgen. Aldus is zeer wel de stelling te verdedigen dat een behandelwijze, onderzoekmethode of geneesmiddel die na geruime tijd bekendheid te hebben genoten (bijv. tien tot twintig jaar) niet is opgenomen in de officiële geneeskunde gevoeglijk als definitief "alternatief" oftewel vrijwel zeker onbruikbaar kan worden beschouwd! Aldus bezien kunnen homeopathie, acupunctuur, magnetiseren, iriscopie etc. etc. ongedwongen worden verwezen naar de puinhopen van de geschiedenis van de geneeskunde.

Moderne geneeskunde: let voor u op!

Op grond van bovenstaande redenering kunnen patiënten of hun verwanten, in nood door bijv. onbehandelbare aandoeningen, en bestrijders van kwakzalverij zich ontslagen achten van de moeizame plicht om het grote scala aan alternatieve methoden metterdaad te bestuderen ("orthomoleculaire geneeskunde, onzin?" "U weet niet waar U over praat!"). Net als met Zuid-Afrika eigenlijk: je hoeft er niet geweest te zijn om bepaalde zaken op voorhand af te wijzen. De moderne geneeskunde, vooral belichaamd door wereldwijde research aan universiteiten en door een alerte geneesmiddelen-industrie met welbegrepen eigenbelang, let voor U op!

En dat is bijzonder plezierig, want hoewel de meeste alternatieve behandelwijzen "in hun praktische uitvoering van zo eenvoudige aard zijn, dat een handige zakenman zich het vakjargon snel kan eigen maken en een bloeiende praktijk gaan beginnen" (F.S.A.M. van

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881
Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel 010-4187149

BESTUUR:
Voorzitter: C.W.Chr. Deurman, Arnhem
Secretaris: I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: H.A.M. Voorbij, Vinkeveen
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
prof. B.S. Polak, Amsterdam
D. Uitterdijk, Medemblik
Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht
Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Vinkeveen.
De **contributie** bedraagt thans ƒ 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen ƒ 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal ƒ 100.

Dam in het Rapport Commissie Alternatieve Geneeswijzen in Nederland, 1981), bestaat er een uitgebreide chaotische, vaak obscurantistische literatuur, die als theoretische basis van alle moois dienst doet. Verplichte bestudering ervan gunt men nauwelijks zijn vijand.

Vestdijk: Astrologie en wetenschap

Het bovenstaande neemt niet weg dat als er niettemin eens iemand de moeite neemt om dergelijke pseudowetenschap te analyseren er lezenswaardige publicaties kunnen ontstaan. De Nederlandse literatuur kent hiervan enkele mooie voorbeelden. Vestdijk heeft in "Astrologie en Wetenschap" de stellingen van dat systeem op gedetailleerde en welwillende wijze geanalyseerd en moest tot de conclusie komen dat de astrologie wetenschappelijk niet te verdedigen is. Karel van het Reve schreef met zijn "Het geloof der kameraden" een zeer leesbaak boek waarin hij op briljante, vaak ook amusante maar in elk geval dodelijke wijze afrekent met de overtuiging dat het Marxisme een wetenschap is waarmee de gang der geschiedenis op betrouwbare wijze is te beschrijven en voorspellen.

Op het gebied van de kwakzalverij verscheen recent een soortgelijke analyse van de iriscopie. Geen boek maar een tijdschrift-artikel, maar er zijn dan ook minder aanhangers van de iriscopie dan Marxisten! In een "editorial" van het gezaghebbende oogheelkundige tijdschrift "Acta Ophthalmologica" (63, 1985, pag. 1-8) schreef Lennart Berggren, hoogleraar in de oogheelkunde aan de universiteit van Uppsala in Zweden een beschouwing getiteld "Iridology, a critical review". "De geïnteresseerde lezer zij verwezen naar het oorspronkelijke artikel, maar omdat dit voor velen wellicht niet zo makkelijk te verkrijgen is, willen wij hier wat uitvoeriger uit het artikel citeren.

1880: geboorte irisdiagnostiek

De irisdiagnostiek werd in 1880 geïntroduceerd door Ignatz von Peszely. Het principe ervan is "holografisch", hetgeen betekent dat projecties van diverse lichaamsdelen vertegenwoordigd zouden zijn in, in dit geval, de iris, waardoor een miniatuurkaart van het lichaam ontstaat. In dit opzicht is de iriscopie vergelijkbaar met soortgelijke ideëen over de oorschelp en de voetzool.

De oorspronkelijke publicatie van Von Peszely kreeg weinig aandacht, maar werd in 1886 opnieuw naar voren gehaald in de "Homeopathische Monatblätter". De Zweedse dominee Liljequist is een tweede pionier geweest: hij schreef in 1890 een handboek van 300 pagina's, dat ook veel uitvallen naar de traditionele geneeskunde bevat. De iriscopie heeft ups en downs gekend, maar daar er in deze tijd weer veel *mensen zijn die liever een geloof hebben dan te* vertrouwen op de ratio (Berggren), bloeit de cultus weer op. In de tachtiger jaren verschenen diverse nieuwe handboeken in o.a. Duitsland, Scandinavië en de Verenigde Staten.

De moderne iriscopist bedient zich van geavanceerde apparatuur, is lid van een internationale Society en kan meedingen naar een gouden medaille voor bijzondere "wetenschappelijke" prestaties. Von Peszely kwam op het idee, dat de iris gebruikt kon worden voor de diagnostiek van ziekten, door een gebeurtenis in zijn jeugd. Hij slaagde er eens in een uil te vangen, maar brak tijdens de worsteling een van de poten van de uil. Op dat moment zag hij een verticale streep verschijnen in het oog van de uil. De bioloog Wöhlisch vond in 1957 een verklaring van het door Von Peszely waargenomen fenomeen, nl. in de typische bouw van het ooglid bij de uil. Het iriscopiehandboek van Vida en Deck (1954) noemt experimenten met fracturen bij dieren, waarbij bovenvermeld fenomeen niet kon worden bevestigd. De auteurs laten echter na de juiste conclusie te trekken. Dat bij orthopedische operaties, waarbij botten gebroken geen veranderingen in de iris optreden, wordt door de moderne iriscopist verklaard door het feit dat de narcose dit verhindert, door betreffende zenuwbanen te blokkeren (Jensen).

"Mentale sex" op de iriskaart

De moderne iriskaarten verschillen opvallend weinig van die uit 1880. De kaart van Liljequist bevatte naast *allerlei lichaamsdelen ook centra als hysterie, sexuele* perversies, epilepsie, wilskracht etc. De moderne kaart van Jensen (1980) heeft nog steeds centra als "mentale sex", bezieling, duizeligheid en mentale kracht. Berggren beschrijft hoe iriscopisten grote betekenis hechten aan allerlei varianten van de iris die als fysiologisch

beschouwd kunnen worden, terwijl de handboeken juist niets vermelden over de gegeneraliseerde ziekten die zich wel in het oog weerspiegelen zoals diabetes. sarcoidose, iritis en maligne melanomen.

Vervolgens bespreekt Berggren een aantal publicaties over proefnemingen met de iriscopie waaruit niets blijkt van de opgegeven betrouwbaarheid van de iriscopische diagnose (74% volgens Vida en Deck). Het meest onthullende is een experiment van Jancke uit 1956 waarbij van 150 patiënten de irisfoto's werden beoordeeld, niet alleen in normale positie maar ook resp 90, 180, en 270 graden gedraaid. Degene die de foto's beoordeelde was hiervan niet op de hoogte. Het percentage "correcte diagnosen" bleef, hoe de irisfoto ook gepresenteerd werd, practisch gelijk!

Iriscopie heeft geen medische waarde

Het is verleidelijk nog meer uit het uitvoerige artikel van Berggren te citeren, maar we eindigen hier met de laatste zinnen van het "abstract" van zijn artikel: "Iridology is of no medical value and might even be a potential danger to people seeking medical care. It should be exposed as a medical fraud."

Hoe, tenslotte, is het gesteld met de iriscopisten in Nederland? Wel, het lijkt ons dat het vernuft van deze groep hulpverleners wellicht het beste wordt gedemonstreerd met de volgende passage uit de hearing, tijdens welke de Commissie Alternatieve Geneeswijzen de iriscopist en homeopaat Kok ondervroeg (Rapport p. 60, Bijlage F.). De vraag luidde: hoe zou U een patiënt behandelen bij wie U met behulp van iriscopie een tumor heeft ontdekt? Niet het breedsprakige antwoord op deze toch uitsluitend als ironisch op te vatten vraag is hier interessant, als wel het feit dat de man volstrekt serieus op de vraag inging! Dan is verder commentaar overbodig. Zei Schiller niet reeds "Mit der Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens"?

*

IN VENLO DOKEN DE AARDSTRALEN WEER EENS MET SUCCES OP!

De aardstralen zijn niet dood — ze leven nog!
In elk geval in een aardige woning in een keurig nette wijk van Venlo, met een schitterend uitzicht op de Maas. In het te Venlo verschijnende Dagblad voor Noord-Limburg wordt aan het verschijnsel een hele pagina gewijd. Een gezellig-leesbaar verhaal van Jo Schoormans. Die, dat dient met waardering te worden vermeld, nog even heeft nagetrokken hoe de wetenschap over dit fenomeen denkt. En hij citeert het rapport van de aardstralencommissie van de Koninklijke Nederlandse Academie voor Wetenschappen uit de jaren 1954-1955: het verschijnsel van de "aardstralen" berust op fantasie. Bij het geologisch instituut van de Universiteit krijgt Jo Schoormans het advies: Ga maar naar een occulte boekhandel.

De gesprekspartner van de aardstralen verzekert hem echter: "Je moet er béétje in geloven". En: "wij kunnen geen bewijs leveren". Wat hij wel kan leveren is een mat tegen aardstralen. De mattenman komt uit het Duitse Tönisvorst, even over de grens. En hij leverde aan de bewoonster van die aardige woning met uitzicht op de Maas een mat, die aardstralen neutraliseert.

Enthousiast over de matten

Dat is wel wat, zo'n mat. Dergelijke matten worden vervaardigd door het Duitse "Institut für Geologie und Naturheilverfahren" ergens aan het Meer van Constanz. De bewoonster van het Venlose huis heeft zelfs twee van die matten liggen.

Die bewoonster, mevrouw Van Rens verzekerde dat drie dagen nadat ze de matten in huis had gekregen ze weer kon slapen. "Na een week wou ik ze niet meer missen en na drie weken was ik de astma bijna kwijt en had ik mijn stem terug".

De matten bevatten, onder een bekleding van stof, schuimstof en volgens de man uit Tönisvorst zitten er in die schuimstof metaalplaatjes van een bepaalde samenstelling. Er wordt verderop gesproken over kussens in plaats van matten en de prijs er van blijkt zo'n paar honderd gulden te zijn.

Samen met mevrouw Van Rens heeft "meneer Schoofs" — de man uit Tönisvorst — maar meteen de werkgroep Aardstralen en wichelroedelopers te Venlo opgericht. Op het visitekaartje van Schoofs staat dat hij "geobioloog" is. Hij is van beroep landmeter maar heeft boeken gelezen over geologie en biologie. Neen, gestudeerd heeft hij niet. Hij houdt zich in hoofdzaak bezig met "stralingen" en werkt free-lance voor het genoemde Institut daar aan het Meer van Constanz.

Eerst een plankje tegen de plint

De bewoonster van de woning met het mooie uitzicht verzekert dat een internist had geopperd dat haar klachten misschien te wijten waren aan aardstralen. Daarop riep zij de hulp in van een wichelroedeloper uit Blerick. Die zei de aardstralen ontdekt te hebben. Maar hij kon ze niet weg maken. Na hem kwam er een Blericks echtpaar dat ook al aardstralen constateerde en een plankje met een metalen plaatje tegen de plint liet timmeren als afweer tegen de straling.

"Wichelroedelopers vragen tot 200 gulden voor hun inzet", aldus mevrouw Van Rens. Toen kwam Schoofs uit Tönisvorst over de vloer. In de woonkamer van mevrouw Van Rens ontdekte hij onder de tafel "een kruising van twee waterstromen". Schoofs weet ook dat die waterstromen negen meter onder de grond zitten. "Met de wichelroede in de hand heb ik mij op de waterstralen geconcentreerd en geteld "één, twee, drie, vier..." Bij "*negen*" is *de roede gaan bewegen.*

Zo eenvoudig is dat dus.

Mevrouw Van Rens bezit een boekje "Uw bed kan u doden", want als iemand boven een waterader ligt kan dat dodelijk zijn.

Wat de werkgroep betreft — die telt nu acht leden. Dat kan dus wat worden daar in Venlo.

Hermann pikt een graantje mee

Het artikel in het Dagblad van Noord-Limburg bleef niet onopgemerkt. H.W.J. den Hartog van het Nederlands Genootschap voor Radiësthesie en Radionica (NGVR) trok direct van leer. Dat genootschap zal een onderzoek instellen naar de op de markt gekomen matten (merknaam Terramed). Uit een verleden jaar al gedaan onderzoek is gebleken dat ze niet werken, aldus Den Hartog.

Den Hartog kent het volgens hem handig samengestelde boekje "Erdstrahlen" uit Langenargen aan het Meer van Constanz waar een zekere Hermann Hahnen een kuuroord exploiteert en zijn zwager de matten maakt. "Hermann Schoofs uit Tönisvorst met zijn Terra institut pikt daarbij ook een graantje mee. Den Hartog zegt dan verder nog: "Zieke mensen moeten niet hun laatste centen en de laatste hoop in dit materiaal (i.c. matten en kussens) stoppen. In Duitsland is er tot op heden niets afdoends gevonden tegen deze straling. De wichelroedelopers die men eveneens wil inschakelen, vragen veel geld per keer. "Wij, aldus Den Hartog van de NGVR vinden dat een soort van oplichting".

En de NVGR niet alleen! ...

*

WIE GELOVEN ER AAN DE WICHELROEDE?

In een al ietwat belegen zomernummer van Folia, het blad van de Universiteit van Amsterdam troffen wij nog een artikeltje aan van Ewoud Sanders over "De wichelroede in opmars". En wel met de resultaten van een onderzoek van de Nederlandse Stichting voor Statistiek, gedaan in april 1985.

Bij dit opinie-onderzoek bleek dat 42 pct. van de ondervraagden geloof hecht aan grafologie, met andere woorden dat een goede karakterbeschrijving mogelijk is op grond van iemands handschrift. Hoewel een opinie-onderzoek, en we denken nu maar even aan de jongste verkiezingen, toch wel met enige scepsis benaderd moet worden — er werden 813 volwassenen bij dit opinieonderzoek geënquêteerd — staan er nog wel enige onthutsende cijfers in het rapport. Zo gelooft 42 pct. dat men voorwerpen, waterbronnen en dergelijke door middel van de wichelroede kan opsporen. Ook aan het opsporen van *aardstralen* op deze manier hecht die 42 pct geloof; 31 pct. gelooft in het zien van toekomstige gebeurtenissen, 32 pct. gelooft in telepathie en 22 pct. in voorspellende dromen. Dat je dingen kunt laten gebeuren door ze maar sterk te geloven is iets wat 23 pct. van de ondervraagden gelooft.

Verbluffend vinden de onderzoekers het dat het niet de "dommen", de achterlijken, de plattelandsbewoners, de laag opgeleiden en de ouderen zijn die het meest gevoelig blijken voor het paranormale maar de hoog opgeleiden, de bewoners van grote steden en de jongeren! Bij de marktonderzoekers betitelt men deze groep als de consumptie-pioniers.

Naarmate de opleiding hoger is neemt zelfs het geloof in het paranormale toe! Om even Ewoud Sanders te citeren: "Lopen er onder de honderd volwassenen die alleen lagere school hebben genoten 39 aardstraaladepten rond, bij de groep die hoger onderwijs heeft genoten zijn dit er maar liefst 47!" Personen die behoren tot het RK of tot protestantse kerkgenootschappen geloven minder aan paranormale verschijnselen dat buitenkerkelijken. Zou het dan toch waar zijn dat naarmate de ontkerkelijking voortschrijdt het geloof in paranormale verschijnselen en geneesmethoden groter wordt?

Het geloof op het gebied van het paranormale vindt men vooral bij inwoners van grote steden en jongeren, buitenkerkelijk weliswaar maar met een religieuze overtuiging. En dit geloof richt zich vooral op de buitengewone vermogens van de mens, zoals handoplegging, tovenarij, telekinese. Aan ufo's hecht 14 pct. van de 813 geënquêteerden geloof; slechts 13 pct. gelooft dat de horoscopen die men in zoveel bladen aantreft meer dan amusement zijn: men denkt dat het menens is, met die sterren.

*

DE HOTELLERIE DIE OP DE GEZONDHEID MIKT

Een van de toeristische toppers van deze zomer vormden de koninklijke kastelen van de Beierse koning Ludwig II, die honderd jaar geleden door verdrinking om het leven kwam: Neuschwanstein en Hohenschwangau, gelegen in die zuidelijke strook van Beieren, tegen de Alpen aan, de Allgäu. Op het pronkkasteel Neuschwanstein heeft de koning slechts 170 dagen gewoond. Daar werd hij geobserveerd en kwam het tot een krankzinnigheidsverklaring van de vorst die zijn civiele lijst voor ruim elf miljoen had overschreden. Aan die verspilzucht dankt men nu overigens een attractie van de eerste rang: Neuschwanstein.

Maar in diezelfde Allgäu is natuurlijk meer te zien. En voor de gezondheidszoekers is er o.a. het Luitpoldbad, genaamd naar prins Luitpold, die na de afzetting van Ludwig II als prinsregent optrad voor 's konings opvolger Otto die in een krankzinnigegesticht werd verpleegd. Deze zwavelhoudende bron ligt in Bad Oberdorf bij Hindelang, beoosten Sonthofen, aan de voet van de Beierse Alpen.

Er is een luxueus badhotel bij deze bronnen gebouwd, maar directeur Gross bleek, toen wij zijn etablissement bezichtigden bijzonder trots op wat hij noemde zijn unieke afdeling voor personen die slecht slapen. Het bleek een groot vertrek, met een zwakke belichting, maar opvallend door stroken van glazen buizen gevuld met water waarin luchtbellen omhoogstijgen. Slaapverwekkend schouwspel. Om slaperige muziek te vinden had geen moeite gekost, maar Gross wist nog niet welke geur nu slaperig maakt. Dennegeur bleek wel voorradig maar is prikkelend. En de

Neuschwanstein, de megalomanie van een eeuw geleden

zeelucht is wat moeilijk aan te voeren.

De gasten die zich aan deze kuur willen onderwerpen liggen op een soort hangmatten met een bijzondere vering die wanneer men enige tijd ligt alleen maar meedeint op het ritme van de ademhaling. Terwijl men kijkt naar de buizen met de eentonig opstijgende luchtbellen, een zweverig zacht muziekje hoort. De reukzin moet nog even buiten beschouwing blijven.

Wie sukkelt er al niet met de "Kreislauf"?

Het hotel van het Luitpoldbad beschikt over alles wat de Duitse badgast zoekt en waartoe de Nederlander slechts met moeite is te bewegen: in Duitsland zit het bezoek aan baden trouwens in de ziekenfondspakketten en ambtenaren worden er in het bijzonder mee verwend: genezing van allerlei kwaaltjes (de "Kreislauf" ligt de doorsnee-Duitser bijzonder na aan het hart!) door verblijf in een "Kurort" met baden. Wat de "wateren" vermogen kennen wij trouwens al lang uit het rijmpje:

Reinier is met zijn stramme leden
naar Akens baden toegereden;
hij heeft er geld en zaêl en peert
in alle vrolijkheid verteerd
en is op zijn voeten weergekeerd.

Het Luitpoldbad biedt voorts de mogelijkheid voor modderbaden, we troffen er een sauna inFinse stijl in een huisje buiten het gebouw en er waren allerlei voorzieningen voor begietingen met water volgens de methode-Kneipp: alles in een overtuigend luxueuze omgeving die op zichzelf de burger al opmontert. En de koffie was er voortreffenlijk.

Die Herr Gross is trouwens een vindingrijk man. Niet alleen om zijn gasten in slaap te wiegen maar ook om zijn gasten te werven. Vorig jaar beloofde hij in de maand november elke gast die dagen van het verblijf niet in rekening te brengen dat men van het hotel door de mist de kerktoren van Hindelang — op 2 kilometer afstand — niet zou kunnen zien. Hij kreeg er wijde publiciteit mee.

Afslanken à la Hermann Schroth

In het westelijk deel van de Allgäu is het stadje Oberstaufen. En daar is een luxueus hotel dat ook al op de gezondheidsgangers mikt maar dan in het bijzonder op degenen die willen afslanken. Men volgt er de Schrothmethode die er op neer komt dat men in koude omslagen wordt gewikkeld. Als we het tenminste goed hebben begrepen. De feestelijk-kleurige brochures voor die Schroth-Kur mogen er zijn: "Grüss Gott, lieber Kurgast!" De kuur, in Oberstaufen ingevoerd in 1947 door de arts Hermann Brosig begint met de "ontslakking" van het lichaam, en het vetvrije, zoutloze en aan eiwit arme kuurdieet behoeft slechts drie tot vier weken te duren. Men mag ook wijn drinken, maar omdat de lever van de vrouw slechts de helft verdraagt mogen de dames op de "grote drinkdagen" van de kuur slechts de helft drinken voor wat betreft de wijn. Men krijgt tenslotte een menu voor een 1000-calorieën-dieet thuis mee. Johann Schroth op wiens theorieën dit alles in onze tijd is gebaseerd was 160 jaar geleden actief en een van zijn uitspraken luidt: Houdt de akker schoon dan krijgt men betere vruchten. Wie raakt niet onder de indruk van deze verheven gedachte als men met alle geweld wil afvallen?

In Oberstaufen gaat het alles nogal luxueus toe: daar getuigen behalve het — kostbaar ingerichte — hotel ook de winkels van. Voor een slankheidskuur moet men wat over hebben en de hotellerie weet er terdege op in te spelen.

*

OVER NIEHANS GESPROKEN

De man van de omstreden cellulairtherapie heet Niehans, niet Niehaus. Niehans was een Zwitserse medicus die van 1881 tot 1971 leefde en een therapie ontwikkelde door inspuiting van dierlijke cellen. Een uitleg over de celtherapie waarbij de naam Niehans verkeerd wordt gespeld vond een lid van onze vereniging, een Amsterdamse arts, op de balie van een apotheek.

Het bleek de reclame te zijn van een "Polikliniek practische natuurgeneeskunst", die gevestigd is in de Achillesstraat in Amsterdam-Zuid. Die "polikliniek" past nogal wat toe: segment-elektrografie, podokinesiologie (aanmeten van een zooltje met kleine verhogingen), fytobiologie en natuurlijk dan de celtherapie, die in het vouwblaadje de grootste aandacht krijgt.

"En niet in de laatste plaats streeft de medische staf polikliniek naar preventie, het tijdig ontdekken van stoorvelden of het voorkomen van aandoeningen". De kosten van een eerste onderzoek en een intake-gesprek bedragen *f* 55.

WIE ER MEER VAN WIL WETEN...

Een paar kranteberichtjes.

In Warmenhuizen start binnenkort een cursus astrologie voor beginners. Joke Groeneweg en Guda Jansen geven, aldus de Alkmaarse Courant, in totaal tien lessen over de grondbeginselen. De krant vindt de informatie belangrijk genoeg om er een berichtje van te maken, compleet met de prijs (*f* 85) en de telefoonnummers van Joke en Guda. Ze behoeven dus niet te adverteren.

Dat behoeven ook Rob Helwes en Karel Dansen niet, homeopathen in Haarlem die zeggen zelf nog met één been in de normale geneeskunde te staan. Zij combineren hun werk als fysiotherapeut en verpleegkundige met de klassieke homeopathie op een adres aan de Rijksstraatweg. In zijn praktijk voor fysiotherapie heeft een van de heren een aparte ruimte voor homeotherapie heeft ingericht. "Wie meer wil weten over klassieke homeopathie kan in september terecht op een EHBO-cursus homeopathie onder leiding van Karel van Dansen en Rob Helwes". Prijs *f* 25; twee telefoonnummers weer. Aldus Haarlems Dagblad.

EEUWFEEST VERENIGING HOMEOPATHIE

De Vereniging Homeopathie Nederland viert op zaterdag 11 oktober het honderdjarig bestaan. Het is een van de oudste verenigingen op dit gebied. Zij telt bijna 10.000 leden verspreid over achttien afdelingen. Merkwaardig is de constatering in een persbericht, dat de "vaak onterechte critiek" op de homeopathische geneeswijze nu verandert door de toenemende belangstelling voor alternatieve geneeswijzen, óók door de overheid.

Het eeuwfeest wordt gevierd met een uitgebreide informatiemarkt op 11 oktober in het Mercury Hotel te Nieuwegein. De Commissaris van de Koningin van de provincie Utrecht, jhr. drs. P.A.C. Beelaerts van Blokland verricht de opening.

Homeopathische artsen als dr. Vingerling, dr. Van 't Riet en drs Maas (Vrije Universiteit, Amsterdam) werken aan de informatiemarkt mee, evenals diverse fabrikanten van homeopathische middelen en de patiëntenverenigingen.

De vereniging zegt van zichzelf in een bericht aan de "damesbladen en gezondheidsbladen" "moeizaam om erkenning" te strijden.

Dat er een privaatdocent in de homeopathie aan de Vrije Universiteit is vloeit voort uit het feit dat gereformeerde predikanten veel sympathie voor deze geneeswijze hadden en het voor elkaar wisten te krijgen dat er in de statuten van de Vrije Universiteit kwam te staan dat er ook homeopathie moest worden gedoceerd. De medische faculteit heeft dat altijd naast zich neergelegd maar in 1960 heeft een lekenvereniging voor homeopathie de VU een proces aangedaan. Zo is het privaatdocentschap letterlijk afgedwongen. De eerste privaatdocent was Van 't Riet die in 1983 werd opgevolgd door H.P.J.A. Maas. In een interview vertelde Maas dat hij ieder jaar begint met een bomvolle zaal. Daar blijven ongeveer veertig studenten van over.

*

ALS GOOCHELAARS TOEKIJKEN...

Wie geregeld de BRT op de beeldbuis volgt weet dat daar sedert enige tijd een serie loopt over occulte en verwante verschijnselen. Zo kwam zondagavond 24 augustus de psychokinese aan bod, een verschijnsel dat een rol speelde in de voordracht van dr. ir. J.M. Houtkooper op 19 april te Utrecht gehouden voor leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij (een uitvoerig verslag verscheen in ons Actieblad van juni j.l. op pagina 2 en 3).

Zondagavond 17 augustus kwam bij de Belgische televisie I het verschijnsel psychofotografie aan de orde, het maken van foto's van overledenen, waarvan de geest nog op aarde zou zijn: een vorm van spiritisme derhalve. De geleerde heer Vermeersch gaf daarop zijn commentaar. De psychofoto's waren zeer populair in de periode tussen de twee wereldoorlogen maar ook nu nog zijn er mensen die beweren dat ze, vaak met miniscule lensjes foto's van geesten die op aarde verschijnen kunnen maken. Maar bij controle steeg het aantal mislukkingen. Bij die controle werden ook goochelaars ingeschakeld! En bij strenge controle ging het helemaal niet!

*

Knipsels, vouwbladen?

De redactie van ons Actieblad tegen de Kwakzalverij houdt er zich voor aanbevolen

ECHT OF ONECHT?

Een fors kopje "Onechte natuurgenezer opgepakt" zette het Algemeen Dagblad boven een berichtje dat de 51-jarige H.N. uit het Brabantse Rucphen was aangehouden wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. N. gaf zich — en hij is daarbij bepaald niet de enige in ons wat de geneeskundige practijk betreft zo uiterst tolerante land — uit voor natuurgenezer. Een etiket dat een horde onbevoegden zichzelf opplakt, want de natuur: dat is het èchte, ònbedorvene, nietwaar? De man uit Rucphen kan men een zekere originaliteit niet ontzeggen. Zijn practijk had hij gedoopt "Aia Ope Riba".

In Schagen was jarenlang een man actief in de pastorale practijk van de r.k. parochie die in werkelijkheid geen priester bleek te zijn. Deze man, Jozef Lucas genaamd heeft ook enkele huwelijken gesloten die nu uit het oogpunt van de kerkorde ongeldig zijn: het sacrament van het huwelijk kan alleen door een priester worden toegediend. Eerder was Lucas actief als "priester" in Julianadorp. Daar hield hij zich ook bezig met paramedische practijken. Vicaris De Groot van het bisdom Haarlem verklaarde tegenover Het Noordhollands Dagblad dat Jozef Lucas destijds niet is gedwongen uit Julianadorp te vertrekken omdat er klachten over zijn paramedische activiteiten waren binnengekomen.

*

NOG ALTIJD: HAARLEMMEROLIE

"Het is een goed produkt, dat bijna deel uitmaakt van de familie en dat geen negatieve bijverschijnselen heeft. Maar je moet niet overdrijven", vindt de fabrikant van de Haarlemmerolie R. van Dobben, die 24 jaar geleden de leiding van de firma overnam. Van Dobben wordt ten tonele gevoerd in de rubriek Mensen in zaken van Louwrens Jordaan in het Algemeen Dagblad.

Deze zwavelhoudende olie vermengd met terpentijn die bereid wordt volgens het recept van Claes Tilly uit 1696 komt tegenwoordig ook al in de handel in capsules, omdat de smaak nog erger is dan die van levertraan.

Van Dobben ontkent dat het een soort placebo is. "Placebo's hebben geen uitwerking op dieren. Die kun je geen zelfbedrog aanpraten. Toch helpt het vaak in de paardensport, om de nieren en darmen te stimuleren, zodat de dieren minder last hebben van een volle blaas en beter mesten als ze moeten draven of springen. Ook in de duivensport en voor kleine huisdieren wordt het gebruikt". Aldus de fabrikant.

De helft van de jaarlijkse produktie van dit omstreden middel, ter waarde van enkele tonnen, gaat naar de farmaceutische groothandel. De andere helft wordt uitgevoerd naar Frankrijk, Duitsland, Zuid-Amerika en midden-Afrika. De verkoop in die landen overzee is voornamelijk in de kustgebieden.

Van Dobben is mede-eigenaar van de firma C. de Koning Tilly, die gevestigd is in een rij oude panden in Haarlem en aan zes mensen werk verschaft. Vroeger werd de Haarlemmerolie volgens Van Dobben vooral uitwendig gebruikt, tegenwoordig ook inwendig. Zetpillen tegen aambeien en zalven zijn het minst gevraagd, het liefst blijkt het publiek de druppeltjes van dit onappetijtelijke spul te slikken.

*

DE VITAMINESLIKKERS

Volgens gegevens van Amerikaanse gezondheidsautoriteiten zou 11 procent van de Amerikanen minstens vijf vitaminetabletten per dag innemen. Wat een markt voor de vervaardigers van vitaminepreparaten: meer dan twintig miljoen maal vijf tabletten elke dag! Velen eten grote hoeveelheden vitaminen om gevrijwaard te zijn van ziekten — waarvoor echter geen duidelijke bewijzen ooit op tafel zijn gelegd. De Amerikaanse Food and Drugs Administration wil daar een stokje voor steken. Deze Administration heeft plannen om bepaalde vitaminepreparaten uitsluitend op recept verkrijgbaar te stellen. Daarvoor zouden vitaminen en preparaten die meer dan 150 pct. bevatten van de hoeveelheid die per dag per persoon als normaal kan worden beschouwd als-geneesmiddel moeten worden aangemerkt, dat uitsluitend op recept verkrijgbaar is.

*

MAGNETISEUR SCHOUWT EEN ZWANGERSCHAP

Hoewel de laatste menstruatie van patiënte nog maar vier weken geleden was had een magnetiseur al gedurende enkele maanden een groeiend embryo in haar baarmoeder waargenomen. Een verbluffend staaltje van helderziendheid. Bovendien wist de magnetiseur nog mede te delen dat het kind al 7 centimeter lang zou zijn. Echoscopie zou de "diagnose" gemakkelijk kunnen bevestigden, aldus de patiënte.

Bij inwendig onderzoek, vertelt de Hoornse vrouwenarts C.N.M. Renckens in Medisch Contact, werd een vaste, niet vergrote uterus gepalpeert. Het kostte de arts veel overredingskracht om de patiënte er van te overtuigen dat de magnetiseur zich echt en bij herhaling moest hebben vergist. En hij kon voorkomen dat de echoscopie werd toegepast.

Een besparing op de kosten van de gezondheidszorg kon hij denken. Maar wat leest hij daarna in de krant? "Vrijwilligers gevraagd onder patiënten met te hoge

bloeddruk voor een door WVC gesubsidieerd onderzoek naar het effect van paranormale geneeskunde op deze aandoening".

Enkele dagen later een nieuw bericht in de krant: meer dan duizend mensen hebben zich gemeld en het ministerie van WVC heeft het project gesubsidieerd met 400.000 gulden.

Wie is hier gek, vraagt de inzender in Medisch Contact zich met recht af.

SPIRITUALIST VAN HET JAAR

Wat is een spiritualist?

Als *we niet de gelukkige bezitter waren van een* nieuwe Van Dale — waar hadden we het dan wel moeten opzoeken? Spiritualist is een aanhanger van het spiritualisme. En dat is in de eerste plaats een ander woord voor spiritisme, in de tweede plaats een wereldbeschouwing waarbij de stof slechts als een eigenaardige verschijning der ziel of haar werkingen wordt beschouwd. En in de theologie is spiritualisme een benaming voor de opvattingen die het christendom als louter geestelijke kracht en werkelijkheid beschouwen en daarom afkerig zijn van zichtbare kerken.

Degenen die aan de Apeldoornse paragnost en paranormale genezer Joop van Limbeek uitroepen tot "Spiritualist van het jaar" hebben kennelijk nagelaten eens Van Dale op te slaan. Ton Schoordijk zette dan ook met grote letters in zijn rubriek "Mensen" in het Algemeen Dagblad: "Spiritualist van het jaar". De Apeldoorner krijgt dat predicaat omdat hij "zijn grote paranormale gaven" onbaatzuchtig gebruikt. De 64-jarige Van Limbeek is meer dan 25 jaar schaapherder gewest. "En in die tijd groeiden zijn gaven als paragnost en paranormaal genezer". Dat is een familiekwaal — hij heeft ook drie paranormaal begaafde familieleden. De prijs die bij de onderscheiding behoort is uitgereikt tijdens een paranormale en alternatieve manifestatie te 's-Heerenberg. De stichting Gouden Handen en Evolutie namen het initiatief tot de bekroning van Joop van Limbeek als "Spiritualist van het jaar".

NUTTIG BOEKJE

Om de consument een beetje wegwijs te maken in consumptie-artikelen met toevoegingen geeft het boekje *Weet wat je eet* een overzicht van die toevoegingen. Deze stoffen die gecodeerd zijn volgens de E-code zijn vermeld op het etiket. Dat is overigens in Nederland nog altijd niet verplicht. Tevens is in het boekje vermeld welke bijverschijnselen kunnen optreden bij het consumeren van voedingsmiddelen waarin deze hulpstoffen voorkomen. Ook wordt een verklaring gegeven van bijvoorbeeld het wat raadselachtige woord "voedingszuren". Dan zijn natuurlijke of synthetisch bereide zuren, die men o.m. gebruikt voor het inleggen van levensmiddelen in zuur of voor het verhogen van de zure smaak.

Het boekje is een uitgave van uitgeverij Quint, Cirkelserie en kwam tot stand o.a. door samenwerking met collega's van de Verbraucher-Zentrale-Hamburg. Te bestellen door het overmaken van *f* 6,50 op gironummer 2 063 016 van Quint publicaties, Eigendomweg 83, Soest.

TENSLOTTE: EEN PRIKKENDE IRISCOPIST

Uit het Brabantse Oosterhout komt de 41-jarige iriscopist M. van der D. De man is hoofdverpleegkundige A en hij geneert zich dan ook niet om injecties toe te dienen. Hij is werkzaam op het Centrum voor Natuurgeneeskunde dat in Breda is gevestigd. Onlangs stond hij terecht op verdenking in de schouder van een vrouw een infectie te hebben veroorzaakt. Dat was gebeurd in de periode tussen september 1981 en september 1982. De patiënte had pijn in de schouder. Ook andere medewerkers van het centrum dienden injecties toe, zo bleek op de zitting van de rechtbank te Breda waar Van der D. zich verantwoorden moest.

Volgens het verslag in het Brabants Nieuwsblad waren er verklaringen in het proces-verbaal opgenomen dat de verdachte meermalen dezelfde naald voor meer dan één patiënt heeft gebruikt. Soms moesten veertig personen het op dit Centrum voor Natuurgeneeskunde met één naald doen. Zo heerlijk gaat het daar alternatief toe....

De officier van justitie had prof. B. van Lingen, hoogleraar orthopedie aan de Erasmusuniversiteit te Rotterdam, als getuige-deskundige opgeroepen. Hij verklaarde dat een of meer van de injecties in de schouder met een zeer hoge mate van waarschijnlijkheid als oorzaak moeten worden aangemerkt van de etterige infecties. Hij kon geen uitsluitsel geven door welke injectie dat nu gebeurd was en op welk moment. Het is volgens de hoogleraar heel normaal dat een infectie drie maanden of een half jaar sluimert voordat zij zich openbaart. Daarbij komt dat de vrouw is ingespoten met een geneesmiddel dat in Nederland niet is geregistreerd en daarom niet is toegelaten. "Dan laad je een zware verantwoordelijkheid op je", aldus prof. Van Lingen.

De raadsman van de iriscopist had als getuige-deskundige opgeroepen de thans 79-jarige patholoog-anatoom in ruste J. Zeldenrust. Die vond dat niets er op wijst dat een en ander zich heeft voorgedaan zoals prof. Van Lingen had uiteengezet. Hij vond ook dat niets er op wees dat er iets niet deugde met de injectienaalden.

Prof. Van Lingen noemde het Centrum een **"aaneenschakeling van onbevoegd handelen"**. De verdachte voerde nog aan dat de vrouw hem had verteld dat zij door haar huisarts voor reuma werd behandeld. De vrouw zelf en haar huisarts hebben dat steeds ontkend.

De zaak is aangehouden: op verzoek van de verdediger van de iriscopist zullen ook nog een medewerker van het Centrum en een reuma-deskundige als getuige-deskundigen worden gehoord.